

De geschiedenis wijst uit, dat op elke abnormale of wil men liever: op elke groote Reformatie betrekkelijk spoedig inzinking volgde.

Aldus verliep het in de 17de eeuw. De vlam van het geloof daalde. Men hield vast aan de uitwendige vormen, maar de reformatische kracht bleek uitgeput. De periode van verstijving, van bevrozing, of zoo men het meer gebruikelijke woord verkiest, van verstening werd ingeluid, welke straks gevolgd werd door die van algeheel verval. Dit verval werd door tweërlei oorzaak verhaast. Voor eerst ontstond er een conflict tusschen geloof en weten. In wijsgeerige stelsels dier dagen begon de menschelijke rede zich te emancipeeren van de openbaring Gods. En de kerken konden zich aan den invloed van dit rationalisme niet onttrekken. Vervolgens brak er nog een conflict uit tusschen geloof en gevoel. De valsche mystiek deed allerwege haar intrede. De valsche bekommernis vierde hoogtij. De geloofs-zekerheid werd als iets zeldzaam en voor de meesten onbereikbaar beschouwd. Dit kon niet anders dan op schade uitloopen voor het persoonlijke geloof. Op het eind der 18de en in het begin der 19de eeuw vertoonden onze kerken dan ook een alleszins mistroostig beeld.

Daardoor werd de behoefte aan een nieuwe abnormale Reformatie geschapen. Gelukkig kwam deze in de 19de eeuw ook tot stand. Gestoemd en voorbereid door het Reveil braken in '34 en '86 reformatische acties zich baan. God schonk ons mannen met diepen blik in de Schrift, buitengemeenen historischen zin, fijn aanvoelen van de psychische gesteldheid der geloovigen in hun tijd, open oog voor de veranderende omstandigheden, stoutste denkracht en machtige dictie. En wij doen stellig niemand onrecht, wanneer wij hier het driemanschap Kuyper, Rutgers en Bavinck noemen als de meest invloedrijke leiders, die een stempel hebben gezet op onze kerken.

Zal de inzinking nu uitbliven?

Stellig niet, wanneer onze kerken niet op haar hoede zijn.

Het ligt in den aard der zaak, dat wanneer een actie veel energie heeft gevorderd, er dan naar rust wordt verlangd. Men is tevreden met de verkregen resultaten en meent, dat men daaraan voor langen tijd genoeg heeft. Het type van de satisfait, den voldane, treedt op den voorgrond.

En is er wel iemand schadelijker voor de kerk dan de fidèle satisfait, de voldane geloovige?

Alle zeilen moeten daarom hijgezet om de inzinking, die op zichzelf noodwendig schijnt, indien mogelijk te verhoeden.

Of eigenlijk is ze niet meer te verhoeden.

In zekeren zin is ze er reeds.

Nemen wij geen symptomen waar, die er op duiden, dat de stilstand, de voorbode van den achteruitgang, reeds tot ons is gekomen?

Mogen wij de teekenen, welke waarschuwen, dat de onthindende factoren weleens overheerschend konden worden, alle voor bedrog verklaren?

Het zou onverantwoordelijk zijn zich te ontveinzen, dat metterdaad zulk gevaar dreigt.

Daarom de handen ineen geslagen!

In Christus' kracht gepoogd de inzinking te stuiten!

In vertrouwen op den nooit rustenden heilsarbeid van den Geest gebeden en gewerkt aan de verdere reformatie onzer kerken!

Er bruist, Gode zij dank, weer reformatisch leven.

Er brandt weer reformatische ijver.

Met 's Heeren hulp die dan aangewakkerd!

Dan zullen de zegeningen der reformatische beweging ook buiten het kerkelijk terrein uitvloeien.

Want de kerk heeft een plaats ontvangen in het hartje van het leven.

Waat zij op, dan zal alles om haar heen herleven.

De kerk is het hoofdkwartier van den geestelijken strijd, die over heel de linie van het leven door den Christen wordt gevoerd.

HEPP.

## UIT DE SCHRIFT.

### Pikante vroomheid.

Want er zal een tijd zijn, wanneer zij de gezonde leer niet zullen verdragen; maar ketelachtig zijnde van geboor, zullen zij zich leeraars opgederen naar hun eigen begeerlijkheden.

En zullen hun geboor van de waarheid afwenden, en zullen zich keeren tot fabelen.

2 Tim. 4: 3, 4.

De hedendaagsche beteekenis van het woord „ketelachtig“ brenge bij het mediteeren over bovenstaand Schriftwoord niet op een dwaalspoor.

Ketelachtig of kitteloorig is voor ons hetzelfde als lichtgeraakt. Wij noemen iemand ketelachtig, wanneer hij, als hij iets hoort, dat hem niet naar den zin is, dadelijk opstuift of tenminste zijn ontevredenheid doet blijken.

Maar onze vadersen verstonden er iets anders onder.

De Kanttekenaren verklaren terecht: d.i. hebbende een hart en ooren, die jeuken naar wat nieuws en vroemds.

Men zou hier kunnen vertalen: maar verlangend (of om een volksuitdrukking te bezigen: tuk) op wat het oor kittelt, zullen zij zich leeraars vergaderen naar hun eigen smaak.

De menschen, die hier geteekend worden, zijn niet de spotters, die er in het eind der dagen zullen opstaan.

Zij zijn geen pure ongelooovigen.

Neen, zij willen alleszins godsdienstig zijn.

Zij begeeren de vroomheid bij te houden.

Alleen moet die vroomheid gedurig iets prikkelends, iets pikants hebben.

Anders aardt zij niet.

Deze pikante vroomheid is in alle opzichten de tegenhanger van de cliché-vroomheid.

De laatste mint het gangbare, het algemeene, het onpersoonlijke.

De pikante vroomheid daarentegen wordt al kribbig, zoodra ze iets verneemt wat op „geijkte“ termen gelijkt.

Van al wat reeds eenigszins gewoon is heeft zij een afkeer.

Zelfs kan zij naar het Apostolische woord de gezonde leer niet verdragen.

Het oude evangelie vervelt haar.

Altijd diezelfde waarheden aan te hooren, vermoeit haar.

Het is voor haar niet alleen een kwestie van vorm, maar ook van inhoud.

Daarom kan zij zich onder de gezonde prediking niet schikken.

De Apostel schrijft, dat zij, die zulk een vroomheid zijn toegedaan, zich leeraars kiezen naar hun eigen smaak.

En ook dan houden zij het gemeenlijk bij één leeraar niet lang uit. Zij vergaderen zich een hoop leeraars. Bevalt de een hun niet meer, dan begeven zij zich naar den ander. Zij willen vrijheid van beweging. Zij laten zich niet opsluiten.

Is van deze profetie aangaande de laatste dagen niet reeds veel ook in onzen tijd verwerkelijk?

Heeft de dusgenaamde buitenkerkelijke vroomheid ooit zoozeer gebloeid als thans?

En is het die buitenkerkelijke vroomheid niet vooral om het pikante te doen?

Zij wenscht iets anders te bieden dan in de kerk wordt vernomen.

Zij bindt zich aan geen historische vormen, maar ook niet aan de historische en toch eeuwige waarheid der Schrift.

Shibboleth is hier de smaak van groter of kleiner kring.

Die smaak moet gestreeld.

Anders loopen de menschen weer weg.

En het moet toegestemd, dat het klimaat van heel onzen tijd deze pikante vroomheid ongemeen begunstigt.

Het is immers een tijd, waarin een groot deel van het publiek leeft bij de bioscoop.

Men wil altijd wat anders.

Prikkellectuur vindt geweldigen aftrek.

Sensatie schijnt een levensbehoefte te zijn geworden.

Daarom kan het niet verwonderen, dat de vroomheid hiervan den terugslag ondervindt.

Men wil wel vroom zijn, maar dan moet men op iets sensationeels kunnen rekenen.

Men moet er heerlijk bij lachen, heerlijk bij weenen, heerlijk bij rillen kunnen.

Het mag ook luguber, door en door akelig zijn.

Het mysterieuze moet vooral lang bewaard blijven.

Men wil in spanning worden gehouden.

Paulus voorspelt, dat men zich zal keeren tot fabelen.

En is dit niet uitgekomen?

Is de verdichting niet het voedsel van vele „vromen“?

In die uiterste konsekwentie kennen wij de pikante vroomheid niet.

Maar worden er ook geen beginselen van waargenomen?

Gaan sommigen in hun op zichzelf gerechtvaardigde strijd tegen de cliché-vroomheid niet te ver naar de andere zijde?

De prediking heeft tot roeping tijd-prediking te zijn. Ze mag niet spreken in de taal van honderd of van vijftig, zelfs niet meer van twintig jaar terug.

Daarvoor leven we veel te snel.

Zij mag niet doen alsof het woord van God geen bijzondere boodschap voor onze dagen heeft.

Zij heeft zich te hoeden voor het vervelende genre.

Maar aan den anderen kant mag zij ook nooit aan de zucht naar het pikante toegeven.

Ze zij frisch, maar niet buitenissig.

Wie al zijn voedsel overgoten kreeg met pikante saus zou spoedig maaglijder worden.

Zoo ook, wie steeds naar iets pikants in de vroomheid zoekt, zal spoedig de gezonde waarheid niet meer kunnen verteren.

Wie een prediking eischt, waarin op de lachspieren wordt gewerkt, waarin veelvuldig moderne dichters worden geciteerd, waarin het eene verhaal na het andere wordt opgedischt, die overloopt van „rake zinnen“, heeft nog nooit recht bedacht, dat de predikant een gezant van Christus behoort te zijn.

Echte vroomheid heeft aan het pikante geen behoefte.

Als uw ziel gedrukt wordt door haar zonden, verlangt zij niet naar een aardigheid om erdoor te worden opgebeurd.

Als zij vurig begeert van uw kindschap nader verzekerd te worden, dan verwacht ge niet, dat de Heilige Geest door kortswijl uw bede zal verhooren.

Als zij op uw sterfbed laagt en iemand, die de kunst verstaat om het oor te kittelen zou zich toegang tot uw legerstede hebben verschaft, zij zoudt verzoeken hem te verwijderen.

Echte vroomheid heeft geen prikkels van buiten noodig.

Zij wordt van binnen uit geprikkeld om zich in Christus te verliezen, om aan de wereld Gods lof te vertellen.

HEPP.

## KERKELIJK LEVEN.

### De Generale Synode.

#### III.

Het is, gelijk vanzelf spreekt, niet mogelijk om in een rubriek als deze alle besluiten der Generale Synode de revue te laten passeeren, en onze lezers zullen m.i. dankbaar zijn, wanneer ik hun het meeste spaar. Voor grensregelingen en dergelijke op zichzelf zeer zeker belangrijke zaken ontbreekt zelfs op de Synode alle belangstelling, en het zou al 'n groot wonder wezen wanneer een buitenstaander, of hij moet zelf in het geval betrokken wezen, zich voor zulke adiaphora interesseerde. Zoo staat het eigenlijk ook met de meeste tuchtkwesties, die een voorbereidende commissie lang kunnen ophouden, en den rapporteur meestal veel werk verschaffen, en — al deze besognes wil ik stilzwijgend voorbijgaan.

Er zijn wel belangrijker beslissingen genomen.

Ik denk hier b.v. aan het antwoord dat de Synode gegeven heeft op een vraag van de Classis Harderwijk, of het geoorloofd is op stichtingen met de verpleegden het Heilig Avondmaal te vieren, en of ook nietgereformeerden, d.i. niet-leden der Geref. Kerk aan het Avondmaal mogen deelnemen. De Synode verklaarde eenstemmig, geheel accoord gaande met het rapport van prof. Kuyper, dat tegen zulk een bediening van het Avondmaal, mits in tegenwoordigheid en op last van den kerkeraad, op wiens grondgebied de stichting ligt, geenerlei bezwaar bestaat, en ook niet-leden, zoo ze geen gelegenheid hebben om elders den dood des Heeren te verkondigen, en verklaren met onze Belijdenis in te stemmen, kunnen worden toegelaten. Zelfs sprak de Synode uit dat het gebruik van afzonderlijke bekertjes, indien dit op medisch advies noodzakelijk is, niet mag worden geweigerd, en ook hiertegen verhiel zich geen enkele, zelfs geen waarschuwende stem.

Dit besluit is van veel beteekenis voor onze stichtingen.

Niet dat hiernede een nieuwigheid is ingevoerd, want een kerkeraad mag samenkomsten der gemeente houden in welk gebouw het hem goeddunkt, en de bediening van het Sacrament doen geschieden op iedere plaats, waar dit noodig kan zijn. Wij zijn gelukkig niet aan steenen of houten gebouwen gebonden. Heilige huizen kennen wij niet. Indien b.v. de Kerkeraad van Harderwijk op „Sonnevanc“ bediening van Woord en Avondmaal had doen plaats vinden in zijn tegenwoordigheid, had niemand daartegen eenige aanklacht van ketterij kunnen aanvoeren, doch... het is goed, dat de Synode deze dingen duidelijk en scherp heeft uitgesproken. Er zijn altijd menschen, die aanmerkingen maken en critiek oefenen, en denzulk is nu het woord ontnomen, al eer zij het gevraagd hebben.

Gelukkig voor onze Stichtingen!

Het was geen wonder dat prof. Lindeboom zich bijzonder verblijdde.

Zijn leven is niet dat onzer inrichtingen van barmhartigheid één geworden, en hij moest even aan zijn dankbaarheid over dit besluit uiting geven.

En... de afzonderlijke bekertjes!

Zijn wij nu conservatief?

Wat niet zeggen wil, dat nu ineens aan alle Kerken de vrijheid is gegeven den éénen beker af te schaffen.

Nu ik toch met een rapport van prof. Kuyper bezig ben, wil ik op een andere zaak de aandacht vestigen, die ook door dezen prae-adviseur is toegelicht. Ik bedoel de delicate kwestie van den overgang tot een anderen staat des levens, waarover de Classis Haarlem een niet beknopt voorstel had ingediend, waarin verschillende motieven waren opgesomd, waarom zulk een overgang wel en niet geoorloofd is. En de Classis Leeuwarden had eveneens inzake deze materie enkele vragen aan de Synode voorgelegd, waarin ze o.a. verzocht, om de in art. 12 D. K. O. bedoelde „groote en gewichtige oorzaken“ nader en duidelijker te omschrijven.

Aan dezen laatsten wensch is niet voldaan.

De Synode heeft nog eens met veel ernst uitgesproken dat het ambt van Dienaar des Woords niet lichtvaardig verlaten, en allerminst om geldelijk

voordee  
alleen z  
dienen  
verzorg  
houden  
dat niet  
deze ve  
gewerkt  
zij geet  
Natuur  
ieder  
Hierv  
en elke  
plaatst  
het adv  
wijshe  
Wat  
Zij z  
directe  
kan we  
wijst de  
als Prof  
in de l  
is over  
werping  
ken), z  
schorm  
er ande  
voor de  
tot de  
meer le  
aan stu  
Wille  
Gans  
spijten  
verlaten  
zeggen  
klinkt z  
Mag  
We v  
of het  
ik naa  
Ds. Hoe  
hemsche  
oord is  
dat Bel  
duidelij  
sche Sy  
men dan  
zekerd  
sluit no  
heid de  
Noor  
regeling  
De k  
verzoek  
Een  
hierbij  
uit, dat  
het begi  
een and  
die de  
En...  
ging er  
sche ge  
zonder  
Een  
onderzo  
Werke  
want de  
wezen,  
die hu  
'Kon o  
men. In  
er zijn  
karig h  
gemeent  
tracteme  
den om  
Ook  
Openb  
die doet  
geef ik  
geemer  
spijt mij  
om mijn  
toekom  
jaar de  
Over  
Dan  
rapport  
Evangel  
Kerken  
deering  
ook mee  
echtsche  
der ande  
Dit uits  
drie jar  
gen. De  
en het  
lijden, d  
port be  
die daar  
volgt. E  
dan de  
Een g  
en is w